

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Електронне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗАСВІДЧЕННЯ ПРАВОЧИНІВ
ТА БЕЗСПІРНИХ ФАКТІВ»**

**Харків
2019**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Електронне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗАСВІДЧЕННЯ ПРАВОЧИНІВ
ТА БЕЗСПІРНИХ ФАКТІВ»**

**для студентів
другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»**

**Харків
2019**

Навчально-методичні матеріали для практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Засвідчення правочинів та безспірних фактів» для студентів другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / уклад.: В. В. Баранкова, І. М. Череватенко. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 30 с.

У к л а д а ч і : В. В. Баранкова,
І. М. Череватенко

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Засвідчення правочинів та безспірних фактів» включає до себе структурні елементи нотаріального процесу, систему нотаріальних проваджень, правову характеристику компетенції нотаріальних органів щодо посвідчення та засвідчення безспірних фактів, визначення процесуальних особливостей та спеціальних правил вчинення конкретних нотаріальних дій нотаріального провадження стосовно посвідчення та засвідчення безспірних фактів, нотаріальне оформлення та специфіку їх оскарження до суду.

Ця спеціальна навчальна дисципліна скерована на оволодіння навичками тлумачення правових норм та практичного їх застосування при вчиненні конкретних нотаріальних дій як державними і приватними нотаріусами, так і посадовими особами органів місцевого самоврядування, консульськими установами та особами, визначеними у ст. 40 Закону України «Про нотаріат». Її вивчення сприяє усвідомленню майбутніми фахівцями значення нотаріального провадження щодо вчинення нотаріальних дій, які спрямовані на посвідчення та засвідчення безспірних фактів, що здійснюється системою нотаріальних органів безспірної юрисдикції, функціонування якої попереджує виникнення багатьох правових конфліктів та є запорукою дотримання законності прав та інтересів осіб.

При вивченні курсу засвідчення правочинів та безспірних фактів студенти мають :

– виявляти та усвідомлювати специфіку та особливості вчинення нотаріальних дій щодо посвідчення та засвідчення безспірних фактів;

– **знати** функції нотаріальної діяльності, суть і значення процесуальної форми охорони та захисту суб'єктивних цивільних прав фізичних та юридичних осіб, держави;

– **надавати** правові консультації заінтересованим особам у вчиненні нотаріальних дій щодо посвідчення та засвідчення безспірних фактів на будь-якій стадії;

– **дотримуватись** принципів нотаріального процесу при вчиненні кожної нотаріальної дії й на цій підставі визначати

безпосередній прояв дії принципів у межах нотаріального провадження щодо посвідчення та засвідчення безспірних фактів з метою усунення можливостей виявлення умов для визнання недійсними таких нотаріальних актів;

– контекстуалізувати та інтерпретувати нову інформацію у нотаріальній сфері, використовуючи теорію нотаріального процесу та інші галузі права для вирішення конкретних професійних завдань;

– орієнтуватися в системі нотаріального законодавства, правових позиціях, роз'ясненнях та інформаційних листах Нотаріальної палати України;

– здійснювати оцінку доказів у межах конкретної нотаріальної справи щодо посвідчення та засвідчення безспірних фактів, виходячи з її предметної спрямованості та ситуаційних особливостей.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Правова характеристика нотаріального провадження щодо посвідчення та засвідчення безспірних фактів

Питання для обговорення

1. Поняття нотаріального процесу та його структура.
2. Стадії нотаріального процесу
3. Провадження нотаріального процесу.
4. Суб'єкти нотаріального процесу.
5. Нотаріальна процесуальна форма.
6. Характеристика нотаріальних дій, що спрямовані на посвідчення безспірного факту.
7. Характеристика нотаріальних дій, що спрямовані на засвідчення фактичних даних.

Тема 2. Загальні правила нотаріального посвідчення правочинів

Завдання (1–20)

1. До суду звернулась С.О. Шевченко з позовом до М.В. Бубліченка, В.В. Калініченка, третьої особи, що не заявляє самостійних вимог на предмет спору, – приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу С.І. Шовчко щодо визнання недійсними договорів купівлі-продажу житлового будинку, земельної ділянки від 27.10.2017 р. та скасування державної реєстрації права власності на ці об'єкти від 27.10.2017 р.

В обґрунтування позовних вимог позивачка зазначила, що 29.12.2011 р. між нею та ПАТ «Приватбанк» був укладений Іпотечний договір для забезпечення зобов'язань за Договором

про надання відкличної невідновлювальної кредитної лінії. У відповідності до умов Іпотечного договору С.О. Шевченко передала в іпотеку ПАТ «Приватбанк» нерухоме майно, а саме: житловий будинок та земельну ділянку. Рішенням Шевченківського районного суду м. Київ від 16.12.2013 р. договір про надання невідновлювальної кредитної лінії, укладений між ПАТ «Приватбанк» та С.О. Шевченко було розірвано та на користь банківської установи з неї стягнуто 2 062 957, 54 грн. На підставі рішення суду та виконавчого листа ВДВС Шевченківського РУЮ у м. Київ відкрито виконавче провадження, в рамках якого постановою було накладено арешт на все належне майно боржника та оголошено заборону на його відчуження від 17.02.2014 р.

ПАТ «Приватбанк» та ТОВ «Аврора» 02.03.2016 р. уклали договір про відступлення права вимоги за Іпотечним договором від 29.12.2011 р., відповідно до якого ПАТ «ПРИВАТ-БАНК» передало свої права ТОВ «Аврора», яке 13.09.2016 р. уклало договір про відступлення права вимоги за Іпотечним договором від 29.12.2011 р. з ТОВ «Фінкомплус», останній 13.01.2017 р. уклав такий самий договір із відповідачем В.В. Калініченко.

На підставі Договорів купівлі-продажу від 27.10.2017 р., посвідчених приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу С.І. Шовчко, житловий будинок та земельна ділянка під будинком були продані М.В. Бубліченку В.В. Калініченком. Відповідно до положень п.1.1, 1.2 і 1.3 Договорів будинок та земельна ділянка належать С.О. Шевченко та її продавець діє як іпотекодержатель на підставі іпотечного договору, який містить застереження про задоволення вимог іпотекодержателя, що передбачає право іпотекодержателя на продаж від свого імені предмета іпотеки, без необхідності отримання для цього будь-якого окремого уповноваження власника майна.

Право продажу виникло у продавця у зв'язку з порушенням С.О. Шевченко умов Договору про надання відкличної невідновлювальної кредитної лінії.

Приватним нотаріусом С.І. Шовчко була замовлена послуга «відділення-адреса» у ТОВ «Нова пошта» щодо відправлення експрес-накладною повідомлення. Дана послуга передба-

чає вручення такого відправлення будь-якій особі. «Доставка особисто в руки» не замовлялась, а вміст відправлення ТОВ «Нова пошта» не перевірявся. Крім того, позивач 29.05.2016 р. виїхала за межі України та повернулась 30.01.2018 р. Звіти про оцінку нерухомості виготовлені не за замовленням власника будинку та земельної ділянки, а іпотекодержателя – В.В. Калініченка, і здійснена вона була без огляду будинку. Також оцінювач не взяв до порівняння жодного аналогічного об'єкта даної місцевості та станом на 23.11.2016 р. у будинку була зареєстрована малолітня дитина.

Яке рішення має прийняти суд? Як мав діяти нотаріус? Який порядок продажу іпотечного майна? Який порядок оцінки майна?

2. До суду О.О. Зубова звернулася з позовом до І.Є. Зубової про визнання недійсним договорів дарування житлового будинку та земельної ділянки від 20.10.2016 р. між Є.В. Зубовим та І.Є. Зубовою й скасування державної реєстрації права власності на нерухоме майно на ім'я І.Є. Зубової, що вчинені приватним нотаріусом Дергачівського нотаріального округу Харківської обл., та витребування з чужого незаконного володіння, а саме від І.Є. Зубової, на користь О.О. Зубової житлового будинку й земельної ділянки.

Позивачка обґрунтовує свої вимоги тим, що вона є вдовою чоловіка Є.В. Зубова, який помер 31.10.2016 р. За період перебування у шлюбі вони збудували житловий будинок на земельній ділянці, яка безоплатно була їм передана у приватну власність з цільовим призначенням для будівництва та обслуговування житлового будинку. За тиждень до смерті свого чоловіка Є.В. Зубова, а саме 20.10.2016 р., О.О. Зубова, на прохання старшої дочки І.Є. Зубової поїхала до приватного нотаріуса, щоб підписати документи, про зміст яких О.О. Зубовій роз'яснено не було. Як потім стало відомо позивачці, 20.10.2016 р. вона у нотаріуса підписала заяву-згоду на відчуження Є.В. Зубовим будинку та земельної ділянки. Після оформлення заяви-згоди від її імені 20.10.2016 р. був укладений договір дарування, внаслідок якого Є.В. Зубов подарував І.Є. Зубовій домоволодіння,

але на момент посвідчення договору дарування – 20.10.2016 р. – Є.В. Зубов не міг усвідомлювати значення своїх дій, керуватися ними та самостійно висловити своє волевиявлення, оскільки перебував у реанімаційному відділенні Львівської обласної клінічної лікарні.

Який порядок визначення обсягу цивільної дієздатності фізичних осіб та встановлення намірів сторін вчинити правочин? Визначте учасників цієї цивільної справи? Яке рішення має прийняти суд? На які засоби доказування необхідно посилатися позивачці?

3. У вересні 2017 р. ТОВ «Сервіс» звернулось до суду з позовом до С.Д. Дрокіної, приватного нотаріуса Ірпінського міського нотаріального округу Київської обл. А.В. Луб'яніченко, в якому просить визнати договір оренди землі недійсним, посиляючись на те, що 21.02.2011 р. між ТОВ «Сервіс» та Д.Ю. Філіповим був укладений договір оренди земельної ділянки площею 7,03 га. Строк дії договору складає 10 років і є чинним до 18.03.2021 р. Д.Ю. Філіпов помер 05.06.2016 р. С.Д. Дрокіна на підставі свідоцтва про право на спадщину за заповітом від 24.01.2017 р. набула у власність земельну ділянку площею 7,03 га. Право власності на земельну ділянку зареєстровано 24.01.2017 р. ТОВ «Сервіс» у повному обсязі продовжило виконувати взяті на себе зобов'язання за договором оренди земельної ділянки. Між тим 21.04.2017 р. С.Д. Дрокіна уклала з А.С. Самусенко інший договір оренди (найму) земельної ділянки, посвідчений приватним нотаріусом А.В. Луб'яніченко. Крім того, ТОВ «Сервіс» в обґрунтування позовних вимог зазначає, що при посвідченні договору оренди (найму) земельної ділянки від 21.04.2017 р. приватний нотаріус А.В. Луб'яніченко не встановила, що вказана вище земельна ділянка вже передана ТОВ «Сервіс» в оренду за договором від 21.02.2011 р., який є чинним до теперішнього часу.

Чи повинен нотаріус встановлювати наявність чи відсутність будь-яких укладених попередніх правочинів з приводу об'єкта нерухомого майна? Які існують підстави визнання нотаріально посвідченого правочину недійсним? Яке рішення має прийняти суд?

4. А.В. Шороховий уклав договір дарування недобудованого житлового будинку з надвірними будівлями з Л.С. Сошиною 6.06.2007 р., який посвідчено державним нотаріусом Ізюмської держнотконтори Харківської обл. У абз.1 п.1 Договору дарування зазначено про те, що Л.С. Сошина отримала в дар жилий будинок з надвірними будівлями. У кінці речення цього абзацу вказано про те, що: «...жилий будинок – недобудований». А вже в абз. 2 п.1 зазначеного вище Договору дарування записано, що: «...на земельній ділянці розташований: жилий будинок дерев'яний, недобудований під літ. «А», жила площа якого 13,1 м²... процент готовності – 41». Фраза «жила площа якого 13,1 м²» нотаріусом закреслена, про що є відповідна відмітка на цьому договорі.

Згодом Л.С. Сошина звернулася до приватного нотаріуса Ізюмського нотаріального округу Харківської обл. з наміром відчужити зазначений недобудований будинок. Разом з іншими документами Л.С. Сошина надала приватному нотаріусу оцінку об'єкта нерухомості від 14.01.2015 р., у якій зазначено, що недобудований будинок не дерев'яний, а побудований з піноблоку, площею: житловий будинок літ. «А1» – 95,5 м², який тепер має ще й: мансарду літ. «Н.С.» – 84,7 м², веранду літ. «а» – 9,3 м², ганок літ. «а1» – 0,6 м², ганок літ. «а2» – 0,6 м². На теперішній час ступінь його готовності – 59 %, оскільки будинок частково добудований.

Л.С. Сошина розповіла приватному нотаріусу, що раніше дійсно на цій земельній ділянці був розташований дерев'яний жилий будинок, жила площа якого складала 13,1 м², який був збудований ще до 1969 р. Однак на час укладення договору дарування від 06.06.2007 р. його вже не існувало, він був знесений ще у 1996 р. під час будівництва нового будинку з піноблоку. Крім того, Л.С. Сошина зазначила, що за своїм змістом волевиявлення дарувальника і її як обдарованої спрямоване на те, щоб подарувати останній саме недобудований будинок з піноблоку, а не дерев'яний, якого вже не існує.

Приватний нотаріус вказала Л.С. Сошиній на існуючі у документах розбіжності, а саме на відсутність у договорі дарування чіткої визначеності характеристик об'єктів нерухомості,

що, у свою чергу, унеможливило укладання нового правочину в зв'язку зі складністю тлумачення змісту згаданого вище правочину, який є правовстановлюючим документом.

Сформулюйте, яку відповідь-роз'яснення повинен надати приватний нотаріус. Який порядок тлумачення змісту договору? Який порядок внесення виправлень у договір?

5. К.К. Карабут звернувся до суду із позовом до М.Г. Нагорного, Головного територіального управління юстиції у Харківській обл. про визнання нечинними дій, скасування нотаріальних дій та визнання недійсним договору іпотеки, що вчинені приватним нотаріусом Харківського районного нотаріального округу Харківської обл. С.Д. Клопотовим. Позивач указав у позовній заяві, що 18.12.2011 р. був укладений Договір позики грошей, відповідно до умов якого К.К. Карабут позичив у М.Г. Нагорного суму в розмірі 29 600 грн 00 к., що еквівалентно 3 700 доларам США, строком до 18.05.2012 р. без сплати відсотків, посвідчений приватним нотаріусом С.Д. Клопотовим. У цей же день було укладено Іпотечний договір, предметом якого є квартира, належна іпотекодавцю, посвідчений також приватним нотаріусом С.Д. Клопотовим.

В обґрунтування позовних вимог К.К. Карабут зазначив, що приватним нотаріусом було накладено заборону на відчуження квартири без вказівки строку, на який діє заборона, та за відсутності заяви М.Г. Нагорного. У п. 1.2. іпотечного договору не зазначено дату укладання договору позики, порядок його виконання, а також строку, на який укладається договір іпотеки. У договорі позики не вказано, що на предмет іпотеки накладається заборона відчуження, а в договорі іпотеки не вказано дату внесення до Реєстру для реєстрації нотаріальних дій дати реєстрації нотаріальної дії щодо посвідчення предмета іпотеки та накладення на нього заборони. Крім того, при посвідченні договору іпотеки не було отримано повідомлення з зазначенням у ньому опису предмета іпотеки, достатнього для його ідентифікації, та/або його реєстраційні дані, а також строку його дії. К.К. Карабут указав, що під час укладення указаних договорів був неозібраний зі змістом Закону України «Про іпотеку» та положен-

нями законодавства, які регулювали продаж його квартири та помилявся щодо природи правочину.

Яке рішення має прийняти суд? Який порядок посвідчення нотаріусом договорів позики та іпотеки? Який порядок накладення нотаріусом заборони відчуження на іпотечне майно?

Т е м а 3. Нотаріальне посвідчення заповітів

6. У жовтні 2017 р. М.В. Калашнікова звернулась до суду з позовом до Т.М. Белової, третя особа – приватний нотаріус Брусилівського районного нотаріального округу Житомирської обл. Б.Б. Бородавко – про визнання заповіту недійсним.

В обґрунтування позову зазначила, що у січні 2017 р. помер її батько В.К. Калашніков, який не мав хронічних захворювань або будь-яких суттєвих розладів здоров'я. Батько був неодруженим та проживав один. Підтримував дружні стосунки з відповідачкою. Після його смерті М.В. Калашнікова звернулась до нотаріуса із заявою про прийняття спадщини. Після її звернення було встановлено, що 13.04.2016 р. батько склав заповіт, яким все своє майно заповів Т.М. Беловій.

Позивачка вважає, що заповіт складений з порушенням вимог п. 1.7 гл. 3 розд. 2 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, а саме порушено форму та порядок посвідчення заповіту. Крім того, незадовго до посвідчення заповіту батько потрапив до лікарні із серцевим нападом. Вказана обставина свідчить про те, що він не міг усвідомлювати, що підписує саме заповіт, а відсутність рукописного тексту заповіту підтверджує той факт, що батько не розумів значення своїх дій.

У судовому засіданні Т.М. Белова пояснила, що не вбачає порушень форми заповіту, встановленої чинним законодавством. Крім того, пояснила, що заповідач М.В. Калашніков був фізично і психічно здоровою людиною, усвідомлював свої дії. З Т.М. Беловою мав сімейні відносини протягом тривалого часу. Під час судового розгляду справи судом першої інстанції було встановлено, що спадкодавець за життя, а саме 13.04.2016 р., склав заповіт, відповідно до якого все належне йому майно за-

повідав Т.М. Беловій. Перед підписом М.В. Калашнікова у заповіті міститься надрукований за допомогою комп'ютера текст про те, що заповіт на його прохання записано нотаріусом з його слів, прочитано ним вголос до підписання та підписано ним особисто о 9-й годині 20 хвилин як такий, що повністю відповідає його волевиявленню. Рішенням Брусилівського районного суду Житомирської обл. від 25.12.2017 р. у задоволенні позову відмовлено.

Не погодившись із рішенням суду першої інстанції, В.К. Калашнікова подала апеляційну скаргу, посилаючись на порушення судом норм матеріального та процесуального права, в якій просила скасувати рішення та прийняти постанову, якою задовольнити її позов.

Яке рішення має прийняти апеляційний суд? Які підстави визнання заповіту недійсним та нікчемним? Які наслідки недійсності та нікчемності заповіту?

7. У травні 2018 р. К.Р. Безрук звернувся до суду з позовом до М.Р. Безрук, третя особа, що не заявляє самостійних вимог на предмет спору, – Д.О. Безрук про визнання заповіту недійсним. Позивач мотивував свої вимоги тим, що 10.09.2012 р. помер його батько Р.О. Безрук. Після смерті батька він та його брат звернулися до нотаріуса із заявами про прийняття спадщини. У липні 2017 р. позивач дізнався про існування заповіту батька, посвідченого секретарем виконавчого комітету Надіївської сільської ради Долинського р-ну Івано-Франківської обл. 25.07.2012 р., згідно з яким все спадкове майно відійшло його братові М.Р. Безруку. К.Р. Безрук з копією заповіту ознайомився у листопаді 2017 р. На підставі зазначеного вище позивач просив поновити строк позовної давності як такий, що пропущений із поважних причин. Позивач також указав, що, ознайомившись із заповітом, він виявив, що підпис у ньому є підробленим і візуально відрізняється від інших підписів, які вчиняв батько на різних документах за своє життя. Відтак, заповіт начебто складений його батьком ним не складався та не підписувався, а отже, є недійсним.

Відповідач проти задоволення позову заперечував, пояс-

нив, що оспорюваний заповіт від 25.07.2012 р. складено та посвідчено правильно, без жодних порушень, а тому відсутні підстави для визнання його недійсним. Одночасно просив застосувати позовну давність до вимог позивача, з тих підстав, що про наявність заповіту йому було відомо вже з часу його укладання. Їх мати зберігала заповіт, а після смерті батька надала копію позивачу, а оригінал віддала нотаріусу.

У процесі судового розгляду справи було встановлено, що згідно з висновком судової почеркознавчої експертизи, рукописні написи «Мною, Р.О. Безрук текст заповіту прочитано вголос і власноручно підписано» та підпис в графі «Підпис заповідача» у заповіті від 25.07.2012 р. виконані не Р.О. Безруком, а іншою особою. У даному заповіті мав місце факт наслідування підпису Р.О. Безрука, а рукописні написи «Мною, Р.О. Безрук текст заповіту прочитано вголос і власноручно підписано» у досліджуваному документі виконані без наслідування.

Крім того, як пояснила допитана у судовому засіданні в якості свідка секретар Надіївської сільської ради Долинського р-ну Івано-Франківської обл., під час складання заповіту були присутні двоє свідків. Синів на той час вдома не було. Р.О. Безрук не міг самостійно писати текст, тому замість нього писала текст дружина, а заповідач поставив тільки свій підпис. Також підтвердила, що на той момент заповідач усвідомлював свої дії, мав вільне волевиявлення розпорядитись своїм майном на користь М.Р. Безрука. Третя особа, що не заявляє самостійних вимог на предмет спору, Д.О. Безрук у судовому засіданні пояснила, що заповіт від імені чоловіка написала і підписала вона, адже у покійного був намір залишити все своє майно саме М.Р. Безруку.

Яке рішення має прийняти суд? Який порядок посвідчення заповіту органами місцевого самоврядування? Чи існує необхідність постановлення окремої ухвали у даній справі? Складіть рішення суду.

8. Рішенням Софіївського районного суду Дніпропетровської обл. від 29.03.2017 р. позов Т.М. Кубишкіної до С.С. Гончарова та державного нотаріуса задоволено у повному обсязі. Рішення суду обґрунтоване наступними обставинами:

11.06.2015 р. померла мати позивачки Ю.В. Морозова, яку остання доглядала та поховала самостійно. Після смерті Т.М. Кубишкіна звернулася до нотаріуса із заявою про прийняття спадщини. Через деякий час нотаріус повідомила Т.М. Кубишкіну, що нею були прийняті заяви від інших заінтересованих осіб про прийняття спадщини.

Т.М. Кубишкіна звернулася до державного нотаріуса Софіївської державної нотаріальної контори із заявою про видачу свідоцтва про право на спадщину за законом на все спадкове майно. Постановою від 09.12.2016 р. Т.М. Кубишкіній було відмовлено в отриманні свідоцтва з посиланням на те, що на дане майно вже видано свідоцтво С.С. Гончарову на підставі заповіту, посвідченого державним нотаріусом Софіївської державної нотаріальної контори Дніпропетровської обл. від 13.11.2010 р.

В обґрунтування позовних вимог Т.М. Кубишкіна зазначила, що волевиявлення заповідача Ю.В. Морозової не було вільним і не відповідало її волі, при складанні заповіту Ю.В. Морозову ввели в оману внаслідок стану здоров'я та було порушено процедуру його нотаріального посвідчення державним нотаріусом, а саме заповіт був підписаний без свідків.

Відповідачі С.С. Гончаров та державний нотаріус, кожен окремо, оскаржили рішення суду в апеляційному порядку з підстав невідповідності висновків суду обставинам справи та невірному застосування судом норм матеріального права. Просили скасувати рішення суду та ухвалити постанову про відмову у задоволенні позовних вимог, посилаючись на те, що Ю.В. Морозова особисто підписувала заповіт та підтвердила своїм підписом вчинення нотаріальної дії у Реєстрі вчинених нотаріальних дій у присутності нотаріуса, а доводи позивача про те, що вона не усвідомлювала своїх дій, є припущеннями та не підтверджені жодними доказами.

Яким має бути рішення суду апеляційної інстанції? Чи є обов'язковою участь свідків при складанні заповіту? Який порядок перевірки нотаріусом можливості особою усвідомлювати значення своїх дій?

9. У травні 2015 р. Т.І. Бессонова звернулася у Київську державну нотаріальну контору Полтавської обл. щодо посвідчення заповіту на грошові кошти, які вона сподівається отримати після розгляду цивільної справи, яка на даний час перебуває на розгляді у суді. Нотаріус пояснила, що для посвідчення необхідно надати довідку про її психічний стан. Т.І. Бессонова 27.05.2015 р. надала нотаріусу довідки за підписами лікарів про те, що вона не перебувала і не перебуває на диспансерному обліку у лікаря-психіатра і лікаря-нарколога та довідку за підписом Голови опікунської ради виконавчого комітету Київської селищної ради про те, що не перебуває на обліку органу опіки та піклування цієї селищної ради. Однак і після цього нотаріус відмовила їй у вчиненні нотаріальної дії з підстав не надання довідки про те, що вона не страждає на психічний розлад.

Згодом нотаріусом були надіслані листи Т.І. Бессоновій, у яких запропоновано надати письмову довідку, видану уповноваженим органом (особою), що вона є дієздатною особою та усвідомлює значення своїх дій і може керувати ними, а 08.07.2015 р. нотаріус відмовив Т.І. Бессоновій у вчиненні нотаріальної дії – посвідченні від її імені заповіту в зв'язку з тим, що нею не надано довідку, що вона не страждає на психічний розлад, який може вплинути на її здатність усвідомлювати свої дії та (або) керувати ними.

У липні 2015 р. Т.І. Бессонова звернулася до суду з позовом до державного нотаріуса, в якому просила скасувати постанову про відмову у посвідченні заповіту та зобов'язати вчинити нотаріальну дію – посвідчити складений нею заповіт. Рішенням Київського районного суду Полтавської обл. від 16.09.2015 р. у задоволенні позовних вимог було відмовлено.

Не погодившись із рішенням суду першої інстанції, Т.І. Бессонова оскаржила його в апеляційному порядку. В апеляційній скарзі просила рішення місцевого суду скасувати та ухвалити нове рішення, посилаючись на невідповідність висновків суду обставинам справи, порушення судом норм матеріального та процесуального права.

*Яке рішення має прийняти суд апеляційної інстанції?
Який порядок визначення обсягу цивільної дієздатності фізич-*

них осіб нотаріусом? Чи правомірно діяв нотаріус? Складіть рішення суду апеляційної інстанції.

10. У відділенні анестезіології з ліжками інтенсивної терапії Луганської ЦРЛ 06 серп. 2016 р. о 7-й годині 30 хвилин складено заповіт, згідно з яким К.Ю. Липовський все своє майно, немайнові права та обов'язки, які належать йому на момент складення заповіту; майно та майнові права, які належать йому в майбутньому, а також грошові заощадження, які знаходяться в банках та грошових установах, заповів В.К. Чумакову. У зв'язку з хворобою К.Ю. Липовського (неможливістю писати) за його дорученням, у його присутності заповіт записаний, прочитаний уголос та підписаний черговим лікарем Луганської ЦРЛ О.І. Поповим та свідками Г.П. Кандиба, В.Л. Власовим.

06 серп. 2016 р. К.Ю. Липовський помер. 08 серпня 2016 р. заповіт посвідчено заступником головного лікаря В.М. Чеверда.

У вересні 2016 р. А.П. Липовська звернулася в суд з позовом до В.К. Чумакова, в якому просила визнати вказаний вище заповіт недійсним. В обґрунтування позовних вимог зазначила, що, проживаючи в шлюбі зі своїм чоловіком К.Ю. Липовським, вони на праві спільної сумісної власності володіли будинком, що знаходиться у м. Луганськ, який за взаємною згодою вирішили залишити сусідам Перегінським, які постійно надавали та надають допомогу по веденню та утриманню їхнього господарства, а також використовують частину їхньої земельної ділянки під приміщення аптеки.

У зв'язку з поганим самопочуттям у серпні 2016 р. К.Ю. Липовський потрапив до лікарні, де йому була проведена операція, а після погіршення стану здоров'я його перевели в реанімаційне відділення; 06 серп. 2016 р. К.Ю. Липовський помер, а 10 серп. 2016 р. А.П. Липовська дізналася від лікаря О.І. Попова про те, що 06.08.2016 р. від імені К.Ю. Липовського було складено заповіт. А.П. Липовська вказала, що на час складення заповіту К.Ю. Липовський не мав жодних документів, які б посвідчували його особу, значення своїх дій не розумів, не говорив та дихав за рахунок кисневої маски, тому вважає, що В.К. Чумаков скористався безпорадним станом її чоловіка і з порушенням

вимог закону від імені К.Ю. Липовського було складено заповіт.
Яке рішення має ухвалити суд? Який порядок посвідчення заповіту лікарем?

Т е м а 4. Нотаріальне посвідчення довіреностей

11. Приватним нотаріусом Харківського нотаріального округу Т.І. Балегою 17.09.2017 р. було видано довіреність, згідно з якою О.О. Григор'єв уповноважував Л.М. Вакуленко бути його представником з приводу дарування належних йому житлового будинку з господарськими будівлями та земельної ділянки площею 0,1480 га О.Ф. Гончаровій. Для чого надано повіреному право укладати договір дарування вказаного вище нерухомого майна, розписуватися за нього, подавати від його імені заяви, у тому числі про сімейний стан, одержувати всі необхідні для укладення договору дарування довідки та інші документи, а також виконувати всі інші дії та формальності, пов'язані з цією довіреністю. Від імені О.О. Григор'єва та за його дорученням довіреність підписано Т.Ю. Леонідовим. Із даної довіреності вбачається, що вона видана у присутності самого О.О. Григор'єва. Однак на час видання довіреності О.О. Григор'єв знаходився у реанімаційному відділенні Золочівської клінічної лікарні, де і помер 31.10.2017 р.

Вдова О.С. Григор'єва 07.06.2018 р. звернулась до суду із позовом про визнання недійсною довіреність від 17.09.2017 р. В обґрунтування позовних вимог О.С. Григор'єва зазначала, що оспорювана довіреність є недійсною у зв'язку з її посвідченням нотаріусом поза межами свого нотаріального округу, правових підстав для заміщення нотаріуса, який здійснює нотаріальну діяльність у Золочівському нотаріальному окрузі, у приватного нотаріуса Т.І. Балєги, станом на 17.09.2017 р., не було.

Яке рішення має прийняти суд? Що таке нотаріальний округ? Який порядок та підстави заміщення нотаріуса у іншому нотаріальному окрузі? Який порядок посвідчення нотаріусом довіреності в лікарні?

12. Приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу Л.О. Литвиною 21.06.2017 р. було посвідчено довіреність В.В. Калашнікова на ім'я К.М. Волошина та 06.07.2017 р. договір купівлі-продажу однокімнатної квартири, яка належить продавцю В.В. Калашнікову на праві приватної власності, в місці проставлення підпису продавця зазначено підпис К.М. Волошина, що діяв від імені В.В. Калашнікова на підставі довіреності.

У січні 2018 р. В.В. Калашніков звернувся до суду з позовною заявою до К.М. Волошина, третя особа, що не заявляє самостійних вимог, приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу Л.О. Литвина про визнання довіреності недійсною, мотивуючи свої вимоги тим, що позивач довіреності К.М. Волошину чи іншим особам на право продажу названої квартири не надавав, а підпис у довіреності є підробленим.

Приватний нотаріус у судовому засіданні просив відмовити у задоволенні позовних вимог у повному обсязі, оскільки при посвідченні спірної довіреності нотаріусом були виконані всі вимоги законодавства. Крім того, 19.12.2017 р. за заявою позивача спірна довіреність була скасована, тому предмет спору взагалі відсутній.

Відповідно до висновку експерта підписи та рукописні записи «В.В. Калашнікова» у графі «Підпис» в примірнику довіреності, посвідченої 21.06.2017 р. приватним нотаріусом Л.О. Литвиною, виконані не В.В. Калашніковим, а іншою особою.

Крім того, з матеріалів справи вбачається, що з посвідчених 21.06.2017 р. нотаріусом копій 2-3, 4-5, 12-13 сторінок паспорта В.В. Калашнікова, місце його реєстрації проживання не змінювалось, однак у 2014 р. позивач двічі змінював місце проживання та в його паспорті на сторінках 12, 13, 14 наявні нові відмітки про реєстрацію, які мали б бути наявними і у копії паспорта, посвідченої нотаріусом станом на 21.06.2017 р.

Відповідно до висновку експерта фотокопія паспорта громадянина України В.В. Калашнікова, яка залишена у справах приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу Л.О. Литвиної при вчиненні 21.06.2017 р. нотаріальної дії, виго-

товлена шляхом монтажу попередньо виготовленої копії паспорта України В.В. Калашнікова.

Яке рішення має прийняти суд? Який порядок посвідчення довіреності та копії паспорта нотаріусом? Який порядок та правові наслідки скасування довіреності нотаріусом?

13. В.О. Смолярчук уповноважив М.І. Максимова бути його представником з питань захисту його інтересів та ведення його справ у будь-яких установах, організаціях, про що була посвідчена довіреність строком на три роки приватним нотаріусом Чернівецького міського нотаріального округу 19.06.2016 р. У зазначеній довіреності вказано місце реєстрації та проживання В.О. Смолярчука.

Рішеннями Шевченківського районного суду м. Чернівці від 23.03.2015 р. та від 30.11.2015 р. В.О. Смолярчука із квартири виселено та знято з реєстраційного обліку. Відтак, на момент посвідчення довіреності В.О. Смолярчук утратив право користування вказаною квартирою, залишаючись при цьому зареєстрованим у ній згідно з паспортними даними.

Є.К. Чабан, яка є власницею квартири, вказаної як місце реєстрації В.О. Смолярчука, звернулася до суду з позовом про визнання недійсною довіреності, виданої В.О. Смолярчуку на ім'я М.І. Максимова. Позовні вимоги обґрунтовані тим, що в оспорюваній довіреності зазначено місце реєстрації та проживання В.О. Смолярчука, однак він на час оформлення довіреності у квартирі не проживав та втратив право користування нею згідно з рішеннями суду.

Яке рішення має прийняти суд? Які вимоги до оформлення нотаріусом довіреностей? Який порядок встановлення особи нотаріусом? Складіть судове рішення.

14. В.Р. Грищенко звернулася до суду з позовом до приватного нотаріуса М.С. Бондаренко, третьої особи, що заявляє самостійні вимоги на предмет спору, – В.О. Коновалової про визнання довіреності недійсною. Позов обґрунтовано тим, що у провадженні суду є справа, по якій вона виступає третьою особою, а представник позивача – її дочка В.О. Коновалова, відпо-

відно до довіреності, виданої 05.09.2016 р. Проте В.О. Коновалова не може бути представником за довіреністю А.П. Маріка, оскільки у ній зазначено, що «текст цієї довіреності за моїм проханням та з моїх слів написаний нотаріусом за допомогою комп'ютерної техніки, прочитаний мною вголос, його зміст мені зрозумілий, відповідає моїй внутрішній волі і не виходить за межі моїх повноважень та підписана мною особисто». Вказані дані не відповідають дійсності та є неправдивими, бо А.П. Маріка закінчив три класи румунської школи, писати та читати не вміє, а тому не міг ні прочитати, ні підписати цю довіреність. Крім того, його визнано психічно хворим, але від лікування він відмовився. Також А.П. Маріка не міг і не може бути обізнаний із загальними вимогами, необхідними для чинності правочину, а також усвідомлювати значення своїх дій.

У судовому засіданні позивачка позов підтримала, пояснивши, що дійсно мали і мають місце обставини, вказані у позовній заяві. А.П. Маріка, 1942 р. народження, є людиною похилого віку і в силу свого захворювання та фізичного стану не міг прочитати та підписати оспорювану довіреність. Оскільки з тексту довіреності вбачається, що її прочитав вголос саме А.П. Маріка.

Приватний нотаріус М.С. Бондаренко у судовому засіданні позов не визнала і пояснила, що при посвідченні оспорюваної довіреності нею були дотримані всі встановлені процедури при виконанні дій по підготовці та посвідченню оспорюваної довіреності.

Відповідно до копії епікризу з історії хвороби А.П. Маріка від вересня 2008 р. вбачається, що під час лікування в першому відділенні ЧПЛ йому було поставлено діагноз «Астенічний стан» і рекомендовано нагляд дільничного психіатра. Однак після проходження лікування у 2010 р. в лікарняному листку було вказано, що А.П. Маріка слід приступити до роботи згідно з займаною посадою, а питання про визнання його недієздатним або обмежено дієздатним не вирішувалося. Крім того, А.П. Маріка протягом свого життя працював на різних посадах відповідно до відомостей з копії його трудової книжки, які вимагали знання та розуміння української мови, а також елементарної грамотності, які, зокрема, потрібні йому і при особистому отриманні пенсії.

Яке рішення має ухвалити суд? Як в цьому випадку має діяти нотаріус? Який порядок залучення нотаріусом перекладача при вчиненні нотаріальної дії? Складіть рішення суду.

15. У 2016 р., 20.07., І.М. Корольова, яка діяла на підставі довіреності, виданої їй А.В. Сорокіним від 08.10.2013 р., посвідченої приватним нотаріусом Чернігівського міського нотаріального округу О.М. Сазоною, видала в порядку передоручення В.В. Соколову довіреність, посвідчену приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу О.С. Малим.

При цьому в довіреності, виданої А.В. Сорокіним І.М. Корольовій від 08.10.2013 р., посвідченої приватним нотаріусом О.М. Сазоною, було передбачене певне коло повноважень з питань представництва прав та інтересів А.В. Сорокіна як засновника та/або учасника будь-яких юридичних осіб, підприємств, товариств. Для виконання цієї довіреності А.В. Сорокін уповноважив І.М. Корольову виконувати певні дії, серед яких не було права укладати правочини.

Проте у довіреності від 20.07.2016 р., виданої І.М. Корольовою у порядку передоручення В.В. Соколову, коло повноважень було розширено порівняно з Основною довіреністю, зокрема надано право укладати будь-які правочини на власний розсуд, крім того передоручення не було погоджено з А.В. Сорокіним.

Скориставшись передорученням із правом укладати від імені А.В. Сорокіна будь-який правочин на власний розсуд, В.В. Соколов, діючи начебто в інтересах А.В. Сорокіна, продав частку в розмірі 100% статутного капіталу Спільного ТОВ «Ф-МАТІС».

У листопаді 2016 р. А.В. Сорокін звернувся до суду із позовною заявою до І.М. Корольової та В.В. Соколова, третьої особи, що не заявляє самостійних вимог на предмет спору, – приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу О.С. Малого про визнання недійсними довіреності та договору купівлі-продажу.

Яке рішення має ухвалити суд? Який порядок посвідчення нотаріусом довіреності в порядку передоручення? Складіть позовну заяву та рішення суду.

Тема 5. Нотаріальне засвідчення вірності копій документів і витягів з них та справжності підписів на документах

1. І.О. Волков та А.Д. Кравець були співвласниками житлового будинку та земельної ділянки. Відповідно до визначених часток І.О. Волкову належить на праві спільної часткової власності 58/100 частин домоволодіння, А.Д. Кравцю належить 42/100 частини домоволодіння.

А.Д. Кравець 24.12.2015 р. повідомив І.О. Волкова про намір продати свою частину домоволодіння сину В.А. Кравцю. Приватним нотаріусом Л.К. Костенко була засвідчена справжність підпису І.О. Волкова на заяві про відмову від переважного права купівлі частки у розмірі 42/100 будинку і земельної ділянки та посвідчені договори купівлі-продажу 42/100 будинку та земельної ділянки, укладені А.Д. Кравцем, В.А. Кравцем 26.12.2015 р.

І.О. Волков звернувся до суду з позовом до приватного нотаріуса Л.К. Костенко, А.Д. Кравця, В.А. Кравця про визнання недійсною заяви про відмову від переважного права купівлі майна, визнання незаконними та скасування нотаріальних дій щодо засвідчення справжності підпису на заяві про відмову від переважного права купівлі майна та посвідченні договорів купівлі-продажу.

Позов обґрунтовано тим, що заява про відмову від переважного права купівлі майна була підписана ним за обставин введення його в оману та під психологічним тиском з боку відповідачів. На підставі зазначеної заяви у той самий день приватним нотаріусом було посвідчено договір купівлі-продажу 42/100 частин будинку та земельної ділянки, укладений А.Д. Кравцем та В.А. Кравцем.

Оскільки заява позивача про відмову від переважного права купівлі майна була написана під тиском, наслідки здійснення такої дії йому не були роз'яснені, він був введений в оману щодо ціни продажу майна, тому, вважаючи таку заяву одностороннім правочином, просив визнати його недійсним та визна-

ти незаконними. Також позивач просив скасувати нотаріальні дії щодо засвідчення справжності підпису на заяві про відмову від переважного права купівлі майна та посвідченні договорів купівлі-продажу.

Під час судового розгляду встановлено, що приватним нотаріусом був виготовлений проект заяви позивача, він з ним ознайомився, вніс у документ свої виправлення. Вказана заява містила дані про ціну продажу частини будинку та земельної ділянки, яка відповідає цінам цього майна, зазначеним у договорах їх подальшої купівлі-продажу. Крім того, з письмових заперечень приватного нотаріуса вбачається, що при вчиненні нотаріальної дії щодо І.О. Волкова нею було встановлено та виконані такі дії, а саме: позивач діє вільно, його воля і волевиявлення відповідають вчиненій нотаріальній дії; позивач є дієздатною особою; позивачем поданий документ, що встановлює його особу; заява підписана в присутності нотаріуса; нотаріальній дії був присвоєний реєстровий номер та внесений відповідний запис про неї до реєстру; заява була підписана та скріплена печаткою нотаріуса; документ був наданий для подальшого користування позивачу.

Яке рішення має прийняти суд? Який порядок засвідчення нотаріусом справжності підпису? Складіть рішення суду.

17. В.М. Гаврилов та М.Л. Гаврилова є батьками малолітнього А.В. Гаврилова. Приватним нотаріусом Львівського міського нотаріального округу Н.Ю. Первушиною було засвідчено справжність підпису В.М. Гаврилова на заяві про надання згоди на тимчасовий виїзд за кордон до Королівства Іспанія для відпочинку строком з 24.07.2017 р. по 31.08.2017 р. малолітнього сина А.В. Гаврилова, у супроводі його матері М.Л. Гаврилової, та відкриття Шенгенської візи.

У листопаді 2017 р. В.М. Гаврилов звернувся до Малиновського районного суду м. Одеса з позовом до приватного нотаріуса Н.Ю. Первушиної, третьої особи М.Л. Гаврилової про визнання неправомірною нотаріальної дії.

Позивач свої позовні вимоги обґрунтовує тим, що

24.07.2017 р. приватним нотаріусом було засвідчено справжність підпису, виконано заяву про надання згоди на тимчасовий виїзд за кордон малолітнього А.В. Гаврилова без особистої присутності позивача, а так само й без встановлення його особи та перевірки його дієздатності на підставі ксерокопії паспорта. А.В. Гаврилов у супроводі його матері М.Л. Гаврилової 17.08.2017 р. здійснив виїзд за межі України на підставі підробленої заяви про надання згоди батька на тимчасовий виїзд малолітньої дитини за кордон. Позивач як батько малолітньої дитини – А.В. Гаврилова – будь-якої згоди на тимчасовий виїзд сина за кордон не надавав, у конторі приватного нотаріуса з метою надання згоди 24.07.2017 р. не перебував. Крім того, зазначив, що паспорт, реквізити якого вказані у заяві, знищений 25.12.2016 р. Малиновським РВ ГУДМС України в м. Одеса у зв'язку із заміною на новий паспорт.

Відповідно до висновку експерта підпис у заяві від 24.07.2017 р. про згоду батька на вивіз малолітньої дитини за кордон, яка була засвідчена приватним нотаріусом, у графі: «Підпис: (батько)» виконаний не громадянином В.М. Гавриловим, підпис та рукописний запис «В.М. Гаврилова» у графі «Підпис: (батько)» в заяві від імені В.М. Гаврилова про згоду батька на вивіз малолітньої дитини за кордон від 24.07.2017 р. – виконано М.Л. Гавриловою.

Визначте склад учасників цієї справи. Яке рішення має прийняти суд? Який порядок засвідчення нотаріусом справжності підпису?

18. Приватним нотаріусом Дніпровського міського нотаріального округу П.П. Кириленко 04.08.2017 р. було вчинено нотаріальне засвідчення справжності підпису К.С. Жебко у заяві К.С. Жебко про злочин, адресованій Голові Служби безпеки України та Генеральному прокурору; заяві К.С. Жебко про злочин, направленій начальнику Печерського УП ГУНП м. Київ; заяві К.С. Жебко про злочин, відправленій прокурору Донецької обл. старшому раднику юстиції; зверненні К.С. Жебко, надісланому голові партії «Солідарність»; апеляційній скарзі К.С. Жебко, адресованій Апеляційному суду м. Київ.

К.С. Жебко 08.11.2017 р. звернулась до суду з позовом до приватного нотаріуса П.П. Кириленко про визнання дій протиправними, що вчинені при нотаріальному засвідченні справжності підпису в документах від 04.08.2017 р., визнання незаконною та скасування нотаріальної дії. В обґрунтування своїх позовних вимог позивачка посилалась на те, що підписи від імені К.С. Жебко у вказаних вище документах (заявах, апеляції та зверненнях від 04.08.2017 р.), що були нотаріально завірені нотаріусом та внесені до реєстру, не виконувалися К.С. Жебко, оскільки остання не тільки не була присутня у нотаріуса в цей день та під час вчинення цих нотаріальних дій, а і взагалі не була тоді у м. Дніпро, бо знаходилась за межами України і при ній був її паспорт.

У ході судового розгляду встановлено, що К.С. Жебко перебувала за кордоном, що підтверджується відповіддю з Відділу записів актів цивільного стану Адміністрації Ленінського району м. Ростов-на-Дону від 30.01.2018 р.; заявою про реєстрацію шлюбу від 04.08.2017 р.; довідкою з готелю «Атташе» від 25.01.2018 р.

На які докази необхідно посилатися у позовній заяві позивачу та запереченні відповідачу? Яке рішення має ухвалити суд? Який порядок надання документів особою при засвідченні справжності підпису?

19. В.В. Калініченко 14.01.2017 р. склав заповіт, яким на випадок своєї смерті заповів С.А. Сичову земельну ділянку (пай) розміром 4 га. Заповіт посвідчений секретарем Зеленівської сільської ради Херсонської обл. 25.06.2017 р. В.В. Калініченко склав і подав до Зеленівської сільської ради Херсонської обл. заяву про скасування заповіту від 14.01.2017 р. В.В. Калініченко помер 14.03.2018 р.

С.А. Сичов звернувся до суду з позовом до Зеленівської сільської ради Херсонської обл. про визнання недійсною заяви. Позовні вимоги обґрунтовані тим, що заявою від 25.06.2017 р. В.В. Калініченко скасував заповіт від 14.01.2017 р., згідно з яким заповідав С.А. Сичову земельну ділянку (пай) площею 4 га. Посадовими особами сільської ради при прийнятті й реєст-

рації заяви В.В. Калініченка від 25.06.2017 р. про скасування заповіту не було вжито заходів щодо охорони спадкового майна, не засвідчено справжність підпису на заяві особи про скасування заповіту, не перевірено і не з'ясовано обсяг цивільної дієздатності особи та не встановлено особу заявника.

У судовому розгляді з'ясувалося, що під час складання В.В. Калініченком заяви про скасування заповіту було порушено вимоги щодо його форми та посвідчення. Рішенням суду від 26.05.2018 р. позов задоволено.

Не погодившись із таким рішенням відповідач подав апеляційну скаргу.

Яке рішення має прийняти суд апеляційної інстанції? Які вимоги встановлені до засвідчення справжності підпису? Чи може не засвідчення справжності підпису стати підставою для визнання заяви недійсною? Складіть апеляційну скаргу та судове рішення.

20. Харківська міська рада звернулася до суду із заявою про визнання відумерлою спадщини, а саме квартири та передання квартири у комунальну власність територіальній громаді м. Харків в особі Харківської міської ради, обґрунтовуючи це тим, що квартира належала на праві власності Ю.М. Колодяжному, який помер 25.04.2016 р. Враховуючи відсутність спадкоємців, які прийняли спадщину, після смерті Ю.М. Колодяжного, вона підлягає визнанню відумерлою та переданню у комунальну власність територіальній громаді.

Судом встановлено, що С.Ю. Колодяжний 22.06.2016 р. звернувся до нотаріальної контори із заявою про прийняття спадщини після смерті Ю.М. Колодяжного. На підставі цього була заведена спадкова справа, однак нотаріусом було запропоновано надати належним чином оформлену заяву, оскільки справжність підпису на заяві не була засвідчена нотаріально, а заява була просто надіслана поштою. С.Ю. Колодяжний не надав нотаріусу належним чином оформленої заяви про прийняття спадщини.

Яке рішення має прийняти суд? Чи правомірною вимога нотаріуса? Який порядок подання заяви про прийняття спадщини із засвідченням справжності підпису?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Баранкова В.В. Судовий розгляд справ, пов'язаних із нотаріальною діяльністю. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2015. № 2 (80). Ч. 1. С. 8–21; Ч. 2. № 3 (81). С. 94–107.

Баранкова В. Проблеми адміністративного контролю за нотаріальною діяльністю // *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2005. № 5. С. 13–15. URL: http://library.nlu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe?Z21ID=17725031890587151313&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21STN=1&S21REF=3&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=

Баранкова В. Проблеми законодавчого унормування системи контролю нотаріальної діяльності. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2008. № 1. С. 44–48. URL: http://library.nlu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe?Z21ID=17725031890587151313&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21STN=1&S21REF=3&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=

Баранкова В. В. Деякі аспекти судового контролю за нотаріальною діяльністю. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2008. № 2. С. 12–17. URL: http://library.nlu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe?Z21ID=17725031890587151313&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21STN=1&S21REF=3&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=

Вербицька Н. Новий механізм контролю діяльності державних реєстраторів та нотаріусів. *Вісник національної асоціації адвокатів України*. 2017. № 6. С. 16–18. URL: http://library.nlu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe?Z21ID=17725031890587151313&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21STN=1&S21REF=3&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=

Жеффре А. Тальпіс. Нотаріат у світі загальносвітових глобальних процесів. *Нотаріат для вас*. 2002. лип.-серп. (№ 7). С. 5–9.

Коломоєць Т.О., Федорова К.І. Адміністративно-правове регулювання приватної нотаріальної діяльності в Україні. Київ: Істина, 2008.

Комаров В.В. Теорія нотаріального процесу // Стратегія реформування нотаріату України та удосконалення законодавства про нотаріат: матеріали Всеукр. наук-практ. форуму нотаріусів України. Київ: Укр. нотар. палата. 2009. С. 28–31.

Комаров В.В. Український нотаріат: перспективи розвитку. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2012. № 5 (трав.). С. 153–161.

Комаров В.В., Баранкова В.В. Нотаріат в Україні: підручник. Харків: Право, 2011. 384 с.

Комаров В.В., Баранкова В.В. Проблеми унормування нотаріальної діяльності. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2008. № 4 (40). С. 7–16.

Комаров В. В., Баранкова В. В. Нотаріат: перспективи унормування, законодавство, судова практика. Харків: Право, 2008. 536 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe?Z21ID=18755731890587141510&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21STN=1&S21REF=3&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=

Комаров В.В., Баранкова В.В. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб) // Цивільне судочинство України: основні засади та інститути: монографія / кол. авт.: В.В. Комаров, К.В. Гусаров, Н.Ю. Сакара та ін.; за ред. В.В. Комарова. Харків: Право, 2016. 848 с.

Науково-практичний коментар до законів України «Про державну виконавчу службу», «Про виконавче провадження» / В.Б. Авер'янов, Л.К. Горбунова, В.В. Комаров та ін.; відп. ред. О.В. Лаврінович. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 320 с.

Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар: пояснення, тлумачення, рек. з використанням позицій вищ. суд. інстанцій, М-ва юстиції, науковців, фахівців) / за ред. І. В. Спасибо-Фатеевої. Харків: ФО-П Колісник А. А. 2009. Т. 12: Спадкове право. 544 с.

Череватенко І.М. Нотаріальне провадження щодо посвідчення безспірних прав: монографія. Харків: Право, 2017. 200 с.

Череватенко І. М. Принцип законності та обґрунтованості

нотаріальних актів щодо посвідчення безспірних прав. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: «Юридичні науки». Т. 1. № 5. Херсон, 2015. С. 151-158.

Череватенко І. М. Нотаріальний акт-документ в нотаріальному процесі. *Підприємство, господарство і право*. № 12. 2009. С. 100–104.

Навчальне видання

Електронне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗАСВІДЧЕННЯ ПРАВОЧИНІВ
ТА БЕЗСПІРНИХ ФАКТІВ»**

**для студентів
другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»**

У к л а д а ч і : БАРАНКОВА Вікторія Валеріївна,
ЧЕРЕВАТЕНКО Ірина Миколаївна

Відповідальний за випуск *К. В. Гусаров*
Редактор *В. В. Арнаутова*
Комп'ютерна верстка *А. В. Старжинської*